

Pædagogik for bæredygtighed og science i dagtilbud

Linda Ahrenkiel,
Pædagoguddannelsen, UCL

Morten Rask Petersen,
Anvendt Forskning
i Pædagogik og
Samfund

Anmeldelse af Pædagogik for bæredygtighed og science i dagtilbud af Stig Broström og Thorleif Frøkjær, Samfundslitteratur, ISBN 9788759339169

Vi har med stor interesse læst *Pædagogik for bæredygtighed og science i dagtilbud* af Stig Broström og Thorleif Frøkjær. Bogen henvender sig primært til det pædagogiske personale i dagtilbud, men forfatterne adresserer, at bogen rækker langt videre og henvender sig også til studerende og undervisere på lærer- og pædagoguddannelsen, lærere, børns forældre og kommunale forvaltninger.

Bogen er et forsøg på at indkredse en pædagogik for bæredygtig udvikling koblet med en sciencepædagogik. Bogen har til hensigt at udfolde den del af det pædagogiske læreplanstema Natur, udeliv og science, som sætter bæredygtig udvikling på dagsordenen:

“Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får konkrete erfaringer med naturen, som udvikler deres nysgerrighed og lyst til at udforske naturen, som giver børnene mulighed for at opleve menneskets forbundethed med naturen, og som giver børnene en

begyndende forståelse for betydningen af en bæredygtig udvikling.” (§ 11 i bekendtgørelse om pædagogiske mål og indhold i seks læreplanstemaer. Citeret fra Børne- og Socialministeriet (2018): Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 45)

Bogen har dermed en meget ambitiøs målsætning både i forhold til læserskare og i forhold til indhold. Bogens første kapitler tager fat på begrebet bæredygtig udvikling i et historisk perspektiv. Fra begrebet første gang optræder i Bruntlandrapporten via økopædagogik og miljøpædagogik til undervisning for bæredygtig udvikling. Særligt beskrives projektet ‘Bæredygtighed i børnehaven’, som er et globalt projekt iværksat af verdensorganisationen for småbørnspædagogik, OMEP. Her gives også en masse eksempler på, hvorledes der er blevet arbejdet med bæredygtighed i børnehaven. Det konkluderes på baggrund af eksemplerne, at “når man tager et nyt

pædagogisk tema op (bæredygtighed), er man ofte lidt usikker, hvilket let medfører, at man er for styrende og i sin iver kommer til (...) at formidle det glade budskab til børnene. Det får børnene ikke meget ud af. Hele grundideen er, at børnene skal være undersøgende og udforskende og med pædagogens nysgerrige og medundersøgende støtte mere eller mindre selv opdager problemer og sammenhænge samt selv kommer med ideer til forandring” (Broström & Frøkjær, 2021, side 47). Det er dog en af bogens udfordringer, at de eksempler som gives deri ikke giver læseren inspiration til en tilgang, der understøtter at børn får konkrete erfaringer, som udvikler deres nysgerrighed og lyst til at udforske. Eksemplerne understøtter ikke umiddelbart hvordan det pædagogiske personale i dagtilbud kan være baseret på en legende og eksperimenterende tilgang, for at læringens indhold og form giver mening for børnene. Der er dog ingen tvivl om at det ligger forfatterne på sinde, at en bæredygtighedspædagogik bør tage afsæt i børns nysgerrighed og undren. Et eksempel på at der stadig er meget der skal undersøges for at skabe forståelse for hvordan vi kan arbejde med en legende tilgang til pædagogik for bæredygtighed og science (i en legeverden).

Den pædagogiske læreplan adresserer, at *“når det pædagogiske personale i dagtilbud målrettet arbejder med børnenes læring inden for fx bæredygtighed, (...) skal den pædagogiske tilgang være baseret på en legende og eksperimenterende tilgang, for at læringens indhold og form giver mening for børnene”* (Den pæda-

gogiske læreplan – Rammer og indhold, 2018). Broström og Frøkjær henviser til tre andre tilgange til pædagogik i relation til bæredygtig udvikling: i, for og som bæredygtig udvikling. Pædagogik i bæredygtig udvikling handler om fokus på bæredygtighed som et tema, som studeres. Børnene præsenteres fx for betydningen af at spare på vandet. Pædagogik for bæredygtig udvikling handler om at leve et bæredygtigt liv sammen, hvor der træffes bæredygtige valg fx at institutionen affaldssorterer. Pædagogik som bæredygtig udvikling har fokus på det værdimæssige. Bogen eksemplificerer fx at der etableres en bytteboks for legetøj, som børnene ikke længere bruger. Den legende og eksperimenterende tilgang, som den styrkede pædagogiske læreplan adresserer udtrykker sig ikke tydeligt i forfatterens tre tilgange til en pædagogik for bæredygtighed i dagtilbud.

I bogens anden halvdel kobler forfatterne en science-tilgang med pædagogik for bæredygtig udvikling. De beskriver hvorledes de er inspireret af det engelske begreb emergent science, som begreb for den tidlige og gryende forståelse for de store lovmæssigheder i naturen, men med udgangspunkt i konkret erfaringsdannelse. Med begrebet emergent science gøres det tydeligt at science i dagtilbud er noget andet end det, der kaldes science i fx skolesammenhænge. Det til trods, er en række af de eksempler, der præsenteres taget fra en skolekontekst. På samme måde kunne det have været spændende hvis forfatterne prøvede at karakterisere begrebet emergent bære-

dygtighed og hvorledes det adskiller sig fra bæredygtighed frem for at lade en forståelse af begrebet i en skolesammenhæng flyde ned i dagtilbud.

Forfatterne af bogen argumenterer for koblingen mellem science og bæredygtighed ud fra læreplanstemaets beskrivelse. Men den manglende diskussion af bæredygtighedsbegrebet (som i bogen ofte dukker op i form af normative handlinger og af hvorvidt det kan favnes af eller rækker ud over sciencebegrebet der grundlæggende påberåber sig en objektivitet) gør, at man som læser let kan mangle den helt grundlæggende præmis for at koble bæredygtighed med sciencebegrebet,

Kapitel 10 adresserer leg og fantasi som omdrejningspunkt for en science- og bæredygtighedspædagogik. Det legeteoretiske blik, der præsenteres er meget bredt og understøtter forfatternes egen pointe om at leg er et meget komplekst begreb. Legebegrebet bliver også komplekst for læseren. Forfatterne henviser til Huizinga og Schiller, som bygger på en grundantagelse om, at leg ikke tjener et bestemt formål – men er et selvstændigt fænomen i vores kultur. Legebegrebet kommer til at stå i kontrast til bogens øvrige mange henvisninger til Dewey. For Dewey er leg og arbejde aktiviteter af samme art, nemlig måder, vi gør os erfaringer på. Det handler altså for Dewey om at lære via erfaringer (i legen) og ikke abstrakte fortællinger. I hele det spændingsfelt forfatterne skitserer fra leg som almindelig dannelse til leg som læring konkluderer forfatterne at legekarakteristika skal være omdrejningspunkt for en science- og bæ-

redygtighedspædagogik i dagtilbud. Forfatterne søger at indkredse begrebet guidet leg som et vigtigt legekarakteristika. I guidet leg støtter voksne børn i at nå et eller flere læringsmål i en legekontekst. Et sympatisk træk, som desværre ikke følges op med tilstrækkelige gode eksempler knyttet til science- og bæredygtighedspædagogik i dagtilbud. Endvidere peger forfatterne på at en sådan guidet leg i en playworld (legeverden, forestillet verden) kræver at børnene må have forkundskaber. Det gode spørgsmål, der står tilbage er så hvordan disse forkundskaber kan erfares med en legende tilgang?

Bogen er et forsøg på at samle teoretiske argumenter og praktiske eksempler, der kobler felter som leg, nysgerrighed, interesse, dannelse, fagpædagogik/didaktik, bæredygtighed og science sammen så det giver mening for en meget bred læserskare. Vi kan dog være bekymrede for om bogen ganske enkelt er for komprimeret dertil.

Vi medgiver forfatterne deres udsagn om at bogen og dens eksempler ikke er udfoldet tilstrækkeligt og at der stadig er meget der skal undersøges for at skabe forståelse for hvordan vi kan arbejde med en legende tilgang til pædagogik for bæredygtighed og science (i en legeverden).

Bogen bliver således mere et afsæt der kalder på yderligere undersøgelser og flere projekter end en egentlig inspirerende bog til at arbejde med pædagogisk for bæredygtighed og science i dagtilbud. Vi tror at praksisfeltet og vi som kollegaer på området havde forventet os lidt mere af bogen.